

NOTATKA ze wspólnego posiedzenia

**Komisji
Ustawodawczej**

oraz

**Komisji Samorządu
Terytorialnego
i Administracji Państwowej**

oraz

**Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji**

Nr posiedzenia: 217

Nr posiedzenia: 125

Nr posiedzenia: 132

Data posiedzenia: 7 listopada 2013 r.

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący Komisji Ustawodawczej Piotr Zientarski.

Porządek posiedzenia: 1. Pierwsze czytanie projektu ustawy o pomocy dla działaczy opozycji demokratycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych (druk senacki nr 449).

W posiedzeniu uczestniczyli:

- senatorowie członkowie Komisji Ustawodawczej: Marek Borowski, Grzegorz Czelej, Witold Gintowt-Dziewałtowski, Helena Hatka, Stanisław Jurcewicz, Andrzej Matusiewicz, Bohdan Paszkowski, Bolesław Piecha, Leszek Piechota, Andrzej Szewiński, Grażyna Sztark, Piotr Wach, Piotr Zientarski,
- senatorowie członkowie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji: Ryszard Knosala, Kazimierz Kutz, Robert Mamątow, Bohdan Paszkowski, Aleksander Pociąg, Jan Rulewski, Michał Seweryński, Aleksander Świeykowski,
- senatorowie członkowie Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej: Witold Gintowt-Dziewałtowski, Stanisław Iwan, Andrzej Matusiewicz, Zbigniew Meres, Ireneusz Niewiarowski, Jarosław Obremski, Andrzej Pająk, Jadwiga Rotnicka, Janina Sagatowska,
- oraz senatorowie: Jan Wyrowiński i Mieczysław Gil,
- goście:
  - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej:
    - podsekretarz stanu Marek Bucior,
    - zastępca dyrektora Departamentu Ubezpieczeń Społecznych Zbigniew Januszek,
    - radca ministra w Departamencie Ubezpieczeń Społecznych Bożena Bator,
  - Ministerstwo Finansów:
    - naczelnik Wydziału Analiz Ekonomiczno-Finansowych w Departamencie Gwarancji i Poręczeń Krzysztof Kłoczek,
  - Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych:
    - kierownik urzędu Jan Ciechanowski,
    - dyrektor Biura Dyrektora Generalnego Tomasz Lis,
  - Zakład Ubezpieczeń Społecznych:
    - naczelnik Wydziału Normatywnego w Departamencie Świadczeń Emerytalno-Rentowych Grażyna Janaszek,

- starszy specjalista w Departamencie Świadczeń Emerytalno-Rentowych Kamil Tokarz,
- Instytut Pamięci Narodowej:
  - zastępca prezesa Agnieszka Rudzińska,
  - doradca prezesa Maciej Łuczak,
- Rzecznik Praw Obywatelskich:
  - zastępca rzecznika Ryszard Czerniawski,
- Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa:
  - starszy radca Krzysztof Buczyński,
- Unia Metropolii Polskich:
  - zastępca dyrektora Biura Tomasz Fijołek,
- Stowarzyszenie „Walczących o Niepodległość 1956–89”
  - prezes Daniel Korona,
- Stowarzyszenie Wolnego Słowa:
  - prezes Wojciech Borowik,
  - członek zarządu Jacek Szymanderski,
- Stowarzyszenie Polskiej Partii Niepodległościowej:
  - prezes Alina Cybula-Borowińska,
  - Hanna Jakóbowska,
  - Halina Kamać,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych z siedzibą w Siedlcach:
  - przewodniczący Janusz Olewiński,
- Stowarzyszenie „Porozumienie Katowickie 1980” oraz Stowarzyszenie Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Śląsko-Dąbrowskiego:
  - przewodniczący Andrzej Rozpłochowski,
- Stowarzyszenie Osób Internowanych i Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Radomskiego:
  - przewodniczący Andrzej Sobieraj,
- Związek Stowarzyszeń Osób Represjonowanych w latach 1980–1990 im. ks. Jerzego Popiełuszki:
  - prezes Bogusław Gołąb.
- Kancelaria Senatu:
  - kierownik Działu Petycji i Korespondencji w Biurze Komunikacji Społecznej Danuta Antoszkiewicz,
  - główny specjalista w Biurze Komunikacji Społecznej Jolanta Krynicka,
  - główny specjalista w Biurze Analiz i Dokumentacji Robert Stawicki,
  - starszy legislator w Biurze Legislacyjnym Szymon Giderewicz.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1. Przedstawiciel wnioskodawców senator Jan Wyrowiński wyjaśnił genezę rozpatrywanego projektu. Podkreślił, że z zagadnieniem, jak pomóc osobom prowadzącym działalność opozycyjną w PRL i uhonorować je, mierzono się wiele razy, jak dotąd bezskutecznie. Przedłożona w projekcie propozycja pomocy kierowana jest wyłącznie do wąskiego kręgu osób najbardziej potrzebujących, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej,

które zasłużyły się dla sprawy niepodległości Polski. Celem projektu jest, aby w chwili, kiedy Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych potwierdzi w specjalnym trybie fakt, iż dana osoba należy do grona osób walczących, uzyskała ona prawo ubiegania się o specjalne świadczenie pieniężne bądź pomoc jednorazową. Kryterium przyznawania świadczenia pieniężnego oraz kryterium ubiegania się o pomoc jednorazową zostały ustalone na relatywnie niskim poziomie. Dystrybucja świadczeń ma być powierzona administracji opieki społecznej. Senator Jan Wyrowiński poinformował, że w dotychczasowych pracach aktywnie uczestniczyła strona społeczna, wnosząc uwagi istotne dla projektu. Nawiązując do obecności na posiedzeniu szerokiej reprezentacji strony społecznej, senator zaproponował, aby dać jeszcze możliwość przedyskutowania i omówienia rozwiązań, a kolejne posiedzenia poświęcić na przygotowanie i przedstawienie stosownych poprawek.

W dyskusji wszyscy przedstawiający stanowiska zgodnie podkreślali, że każda inicjatywa zmierzająca do udzielenia pomocy osobom represjonowanym jest bardzo potrzebna i oczekiwana przez środowisko. Różnice, niekiedy bardzo daleko idące, pojawiały się w poszczególnych propozycjach rozwiązań.

Andrzej Sobieraj ze Stowarzyszenia Osób Internowanych i Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Radomskiego, współpracujący przy tworzeniu projektu, przedstawił konkretne uwagi. W ocenie stowarzyszenia:

- należy wprowadzić jednolite kryterium zasług dla ojczyzny zamiast proponowanego kryterium dochodowego;
- usunąć rozwiązanie wskazujące, że realizacja przyznanych świadczeń będzie następowała w oddziałach opieki społecznej, jako poniżające represjonowanych;
- zobowiązać kierownika urzędu do spraw kombatantów, aby przed wydaniem zaświadczenia ubiegającemu się o status uprawnionego obligatoryjnie wystąpił do IPN w celu zbadania, czy dana osoba nie współpracowała z byłym reżimem komunistycznym;
- wprowadzić dożywotnie świadczenia zamiast tymczasowych.

Jacek Szymanderski ze Stowarzyszenia Wolnego Słowa odniósł się do przytoczonych w uzasadnieniu projektu wielkości, informując, że stowarzyszenie nie wskazywało liczby 2 000 osób kwalifikujących się do wypłaty świadczenia specjalnego, także wielkość podana przez Centrum Badania Opinii Społecznej jest na tyle niedokładna, że nie powinna być w ogóle brana pod uwagę w dalszych pracach.

Andrzej Rozpłochowski ze Stowarzyszenia Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Śląsko-Dąbrowskiego podkreślił, że w PRL nikt nie walczył o żadne przywileje czy uprawnienia dla siebie, ale codziennie ryzykował własnym zdrowiem, życiem, majątkiem, stąd jest rzeczą naturalną, że po zwycięstwie wolne państwo bohaterom walki o wolność powinno podziękować uprawnieniami, a skoro tego nie czyni, to jest to czynnik demoralizujący młode pokolenia. Poinformował o rozwiązaniach prawnych okresu międzywojennego, kiedy państwo nadawało weteranom kawałek ziemi, lasu, mieszkanie, przyznawało opiekę medyczną do końca życia, i zaproponował, aby zamiast pieniędzy przyznać świadczenia podobne do wówczas przewidzianych. Przedstawił wyliczenia z których wynikało, że wypłata proponowanej renty specjalnej dla 20 000 tysięcy weteranów w kwocie 1 500 zł miesięcznie oznacza wydatek w skali roku niespełna 400 milionów zł.

Tomasz Fijołek z Biura Unii Metropolii Polskich zwrócił uwagę na zamieszczenie świadczenia specjalnego i pomocy pieniężnej jako zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, na które gmina otrzyma dotację celową z budżetu państwa. Podkreślił, iż w praktyce będzie to oznaczać, że koszty wykonywania zadania zleconego, permanentnie niedoszacowanego i niedofinansowanego, będzie musiała przejąć na siebie gmina, ponieważ w budżecie państwa nigdy nie ma na to wystarczających środków. Powołał się na zastrzeżenia Ministerstwa Finansów co do proponowanej daty wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2014 r.), podkreślając, że w ustawie budżetowej na 2014 r. nie zostały ujęte koszty wynikające z proponowanych rozwiązań.

Bogusław Gołąb ze Związku Stowarzyszeń Osób Represjonowanych postulował:

- wprowadzenie preambuły na wzór tej z ustawy o kombatantach i niektórych osobach represjonowanych;

- uzupełnienie katalogu stosowanych represji o karne wcielanie do wojska oraz przymusowy wyjazd z kraju;
- zapewnienie skutecznego mechanizmu dostępu i korzystania ze świadczeń opieki lekarskiej dla represjonowanych;
- zwolnienie represjonowanych z abonamentu RTV.

Proponował, aby te rozwiązania zamieścić w istniejącej ustawie o kombatantach, jako że osoby represjonowane są kontynuatorami ich walki, co daje asumpt do stawiania ich w jednym szeregu walki o wolną Polskę.

Janusz Olewiński, reprezentujący Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych, zwrócił uwagę na konieczność wydłużenia okresu przewidzianego w projekcie, ponieważ więźniowie polityczni byli osadzani do końca 1989 r., a nie tylko do dnia 4 czerwca 1989. Przypomnił, że tzw. ustawa odszkodowawcza z 1991 r., po nowelizacji w 2007 r., przewidywała na wypłaty dla 40 000 represjonowanych kwotę 700 mln zł. Według danych ministerstwa w sumie skorzystało z niej około 20% uprawnionych, wykorzystując tym samym ok. 10–12% środków, czyli z tej puli pozostało około 600 mln zł.

Hanna Jakóbowska ze Stowarzyszenia Polskiej Partii Niepodległościowej zaproponowała, aby projekt jako kompromitujący całą ideę uhonorowania bohaterów odrzucić w całości. Nawiązując do wyliczeń podanych przez jednego z przedmówców dotyczących uhonorowania wszystkich osób, które według IPN będą się kwalifikowały jako weterani, uznała, że wystarczająca byłaby kwota 400 milionów zł. Przytoczyła wyliczenie, według którego ok. 50 000 dawnych pracowników UB pobiera średnią emeryturę w wysokości 2 400 zł. Skoro średnia krajowa emerytura to 1 820 zł, można obniżyć wysokość świadczenia pracowników UB do średniej, a uzyskana różnica, 580 zł, po pomnożeniu przez 50 000 da rocznie kwotę 348 mln zł.

Daniel Korona ze Stowarzyszenia Walczących o Niepodległość 1956–89 uznał za niecelowe wprowadzanie nowej definicji opozycjonistów, ponieważ w obowiązującej ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych istnieją aż cztery kryteria opozycyjne, które są już weryfikowane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Ustosunkowując się do podnoszonych uwag, kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Ciechanowski potwierdził, że urząd jest gotów włączyć się do prowadzonych prac i zająć się nową kategorią osób, które przez państwo polskie zostałyby określone w ustawie jako te, które walczyły o niepodległość. Zapewnił, że urząd ma doświadczenie w udzielaniu pomocy i dysponuje odpowiednim aparatem specjalistów, ponieważ rozdziela pomoc przeznaczoną dla kombatantów i osób represjonowanych. Są ustanowione w ramach urzędu wewnętrzne regulacje dotyczące przydzielania zapomóg i beneficjenci nie zgłaszają negatywnych opinii.

Jan Wyrowiński wyraził nadzieję, że dzięki wnioskowi z dyskusji projekt przyjmie kształt, który przynajmniej w części spełni oczekiwania środowiska represjonowanych. Poinformował, że teraz postulaty będą przekładane na propozycje konkretnych zapisów w projekcie. Odnosząc się do kwestii rozszerzenia kręgu podmiotowego o osoby internowane w obozach wojskowych, uznał, że powinny się znaleźć w tym projekcie, ponieważ ta sprawa była już rozpoznana, jest także znana skala tych represji. Jeśli chodzi o kategorię emigrantów, to uznał, że wymaga ona dodatkowego przemyślenia jako nie do końca oczywista.

Konkluzja: Komisje nie zakończyły pierwszego czytania projektu ustawy.